

Şefkat Sırrı ve Müsbet Hareket

Atilla Yargıcı

Doç. Dr. Harran Ü. İlahiyat Fak.

Giriş

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Muhammed'in (asm) ve müminlerin en önemli vasıflarından birisinin de şefkat olduğu bildirilir. Peygamberimiz (asm) kendisinde tecelli eden bu şefkat sebebiyle, hayatı boyunca müsbet hareket etmiş, menfi hareket etmemiştir. İnsanları şirkin karanlıklarından nurun aydınlığına, çeşitli dalalet yollarından İslam'ın hidayet yoluna çağırması, bunu yaparken de incitmeden, kırmadan büyük bir şefkat, merhametle ve sevgiyle hareket etmiştir. Bu sırdan dolayı, kendisini eziyet edenlere beddua değil, dua etmeyi tercih eden peygamberimiz (asm), insanlığın inançsızlık, batıl tapınma ve ahlaksızlık bataklarından kurtulmasını birinci amaç haline getirmiştir.

Kur'an'ı ve Hz. Muhammed'i kendisine en güzel örnek olarak kabul eden Bediüzzaman Said Nursi, Risale-i Nur'un Kur'an'a dayanan dört esasından birisinin de şefkat olduğunu bildirir. Bediüzzaman, sadece bunu söylemekle kalmamış, Allah ve resulünün ahlakını hayatı boyunca eserleri ve davranışlarıyla en güzel şekilde yansıtmaya gayreti içinde olmuştur. Onun bu yöndeki çabaları, genel olarak "müsbet iman hizmeti" olarak isimlendirilebilir. Aynı zamanda ihlas sırrına dayanan bu hizmette, asayiş bozmaya sebep olacak her türlü davranıştan uzak durulması esas alınmıştır. Başkalarına zarar vermek, bir kişinin hatasıyla bir çok insanı incitmek menfi harekettir ve şefkat ve ihlası esas alan böyle bir hizmette yeri yoktur.

*Kur'an'da
zikredilen
Rahman, Rahim,
Rauf gibi ilahi
isimler Yüce
Rabbimizin
sonsuz bir şefkat
ve merhamet
sahibi olduğunu
göstermektedir.*

A. Hz. Muhammed'in hayatında şefkat odaklı müsbet hareket

Kur'an'da zikredilen Rahman, Rahim, Rauf gibi ilahi isimler Yüce Rab-bimizin sonsuz bir şefkat ve merhamet sahibi olduğunu göstermektedir. Ya-ratılan canlı varlıkların ihtiyaçlarını gidermek, onların rızıklarını gidermek Allah'ın sonsuz şefkat ve merhametinin eserlerindedir. Ayrıca affedici ol-mak, ihsan etmek, günahkârlara cezalarını bu dünyada hemen vermeyip mühlet vermek, sonsuz bir sevgi ve muhabbete sahip olmak gibi sıfatlar da bu şefkatin ilk akla gelen yansımalarıdır. Kur'an aynı zamanda Peygam-berimizin (asm) de Allah'ın Rauf ve Rahim isimleriyle nitelendirildiğini bildirmektedir. Buna göre, Hz. Muhammed (asm), Allah'ın şefkat ahlakıyla ahlaklanmıştır. Şefkat ahlakı iyilik yapmayı, affetmeyi, sevgiyi, duayı içinde barındırmaktadır. Hz. Peygamber (asm) de bu ve benzeri güzel hasletlerin hepsine sahiptir. Şefkat, öyle bir haslettir ki, insanların her türlü tehlikeye düşmesinden korkmayı ve onları bu tehlikelerden kurtarmaya yardım et-meyi netice verir. Bu tehlikelerin en büyüğü ise, insanın küfür, şirk ve nifak içinde olması, yaşaması ve ölmesidir. Bu yüzden şefkatin en zirvesi, insanla-rın imanlarını kurtarmak için çabalamayı gerektirir. Hz. Muhammed (asm) de, peygamber olarak görevlendirildikten sonra bütün hayatını bu prensibe göre tanzim etmiştir. Bir taraftan müşrikleri, küfür içinde olanları tevhid inancına sahip olmaya, taptıkları putları terk etmeye davet ederken, di-ğer taraftan müminlere de çok şefkatli bir şekilde davranmıştır. Onlara hep iyilik yapmış, kötülüklerden uzaklaştırmaya çalışmıştır. Çünkü şefkat bir taraftan müşriklerin ve kafirlerin mümin olmaları için tebliğ görevini en güzel şekilde yapmayı gerektirirken, diğer taraftan da müminlerin de gönüllerine girmeyi, onları incitmemeyi, onlara karşı yumuşak davranmayı gerektirir.

Hz. Muhammed (asm), Mekke'deki müşriklerin baskıları ve zulümleri devam ederken, o yine de Cenab-ı Hakkın kendisine verdiği tebliğ görevini en güzel şekilde yerine getirmeye devam etmiştir. Bu tebliğ görevi için git-tiği Taif'te kendisine yapılan insanlık dışı muameleler karşısında beddua bile etmemiş, tam aksine onlar için dua etmiştir. İnançsız bir kavmin yok olması değildir amaç. Amaç, Cenab-ı Hakkın bu dünyada yaşama şansı tanıdığı kimselerin bir gün gelip hakikati; tevhid hakikatini bulup iman-larını kurtarmaları, ebedî cehennem azabına maruz kalmayıp cennete git-melerine zemin hazırlanmasıdır. Böyle bir müsbet hareketin sebebi, Hz. Muhammed'in (asm) yüksek şefkat ahlakıdır. Çünkü şefkat, insanların en büyük tehlike olan Cehennem azabından kurtulması için karşılıksız, sadece Allah rızası için gayret göstermeyi gerektirir.

Hz. Muhammed'in (asm) Mekkelilerin yaptığı o kadar eziyetlere karşı, sabırla mukabele etmesi, onlara karşı çatışmacı bir metod izlememesi ba-zılarınca Mekke'de Müslümanların sayıca az olmasına bağlanabilmektedir. Sayının az olması bir etken olarak düşünülebilirse de, asıl etken, peygambe-rimizin (asm) takip ettiği şefkate dayalı müsbet iman hizmeti metodudur. Yoksa, Allah tarafından peygamber olarak gönderilen bir peygamber, bir kişi bile kalsa yine de maddî bir mücadeleye girebilir, Allah da onu muha-

faza ederdi. Çünkü Allah onu Kur'an'da insanlardan koruyacağını bildirmektedir. Bir çok tehlikelerden de onu koruduğu bilinmektedir. Bu durumda meseleyi kemiyet ile izah etmek doğru olmaz. Peygamberimizin amacı çatışmak değildir. Esasen İslam'ın böyle bir amacı yoktur. İslam, isminden de anlaşılacağı gibi silm kökünden gelmekte ve barışı öncelemektedir. İslam dini, ilk çıktığı andan itibaren içinde bulunduğu bir toplumda, bu toplum bir müşrik toplum da olsa menfi hareketi esas almamıştır, müsbet hareketi esas almıştır. Neden böyle yapmıştır? Çünkü İslam dininin insanlara tebliğ edilmesi ve insanların bu tebliği anlayabilmeleri ancak barış ortamında mümkündür. Barışın da şefkat ile bağlantısı vardır. Şefkat sırrı acımayı, merhamet etmeyi, başkasına zarar vermemeyi, tam aksine başkasını maddî ve manevî her türlü tehlikeden korumayı netice vermektedir. Düşünün; Hz. Muhammed (asm) yeni Müslüman olmuş kişilerle birlikte kılıçlarını alıp kendilerine eziyet ediyorlar diye onlarla silahlı bir mücadeleye girmiş olsalardı, her halde zaman içerisinde neredeyse tamamı İslam'a giren bir toplumunun büyük çoğunluğu İslam'a ve Müslümanlara düşman olurdu. Ama bu şefkat odaklı müsbet hareketin neticesi, zaman içinde neredeyse bütün Mekkelilerin Müslüman olmasına sebep olmuştur.

Müslümanların sayıca çoğaldığı ve kendilerine bir site devleti kurduğu Medine'de de durum farklı değildir. Peygamberimizin (sa.v.) Medine'de de aynı şefkatle barışı esas alıp müsbet hareket ettiğini görmekteyiz. İslam'ın bu anlayışı sayesinde birbirleriyle kanlı bıçaklı olan kabilelerin iman kardeşliği potasında eridiği ve birlikte çok güzel hizmetlere imza attıkları bilinen bir gerçektir. İslamiyet'in müminleri kardeş olarak ilan etmesi ve aralarındaki ihtilafları, problemleri ıslah etmeyi emretmesi neticesinde kabile ve aşiret ırkçılıkları sona ermiş, herkes İslam milliyeti çadırının altında toplanmış, kardeşçe yaşamanın en güzel örneklerini sergilemişlerdir.

Medine, Hz. Muhammed (asm)'in önderliğinde bir site devletine dönüşünce, münafık bir gurup da ortaya çıkmıştır. Bu grup, menfaatçi bir gurup olarak nitelendirilebilir. Bunlar sadece kendi şahsi çıkarlarını ön plana alan kimselerdir. Medine'de Müslümanların arasına fitne sokmaya çalışan da, Müslümanlara zayıflatmak için düşman gruplarla işbirliği yapanlar da, Müslüman gözüktükleri de halde Uhud savaşına giderken geri çekilip Müslümanları zaafa uğratanlar da bunlardır. Hz. Muhammed'in (asm) bunlarla ilişkisi de tam şefkat odaklı müsbet iman hizmetine uygun bir davranış olarak kabul edilebilir. Çünkü onların olumsuz davranışlarına sabredemeyen Hz. Ömer gibi sahabilerin onların öldürülmesi gibi tekliflerine yanaşmamış, tam aksine onlara zahiren Müslüman gözüktükleri için onlara bir Müslüman muamelesi yapmıştır. Çünkü Peygamberimizin (asm) onları öldürtmesi İslam davasına zarar verecek ve menfi hareket kategorisine girecekti. Dışarıdan bakılınca Peygamberimizin (sa.v.) de buyurduğu gibi "Muhammed'in (asm) kendi arkadaşlarını öldürttüğü" gibi bir algı oluşacaktı. Bu algı, İslam'ın şefkat sırrına aykırı bir görüntü verecekti. Diğer taraftan, İslam'ın esas amacına göre hareket edilmemiş olacaktı. İslam ölümlere değil, hayatta olanlara tebliğ edilebilir. Ölen bir insan imanını kurtarma şansını kaybetmiş demektir. Ama yaşayan bir insan, ister kafir, ister müşrik,

İslamiyet'in müminleri kardeş olarak ilan etmesi ve aralarındaki ihtilafları, problemleri ıslah etmeyi emretmesi neticesinde kabile ve aşiret ırkçılıkları sona ermiş, herkes İslam milliyeti çadırının altında toplanmış, kardeşçe yaşamanın en güzel örneklerini sergilemişlerdir.

*İslam dini
bir savaş dini
değil, barış
dinidir. Çünkü
İslamiyet'in
insanlara tebliğ
edilmesi savaşta
değil, barışta olur.*

ister münafık olsun öyle bir şansa hâlâ sahiptir. Zamanla nifakın anlamsız, boş, bir kandırmaca olduğunu anlayan münafıkların bu nifaktan vazgeçmesi de, Hz. Muhammed'in bu şefkat odaklı müsbet hareketin nasıl olumlu neticeler verdiğinin en güzel delilini oluşturmaktadır.

Diğer taraftan İslam dini bir savaş dini değil, barış dinidir. Çünkü İslamiyet'in insanlara tebliğ edilmesi savaşta değil, barışta olur. İslam'ın Müslüman olmayan toplumlarla münasebetinin şefkat esasına dayalı müsbet hareket olduğunu söyleyebiliriz. Hz. Peygamberin (asm) hayatına baktığımız zaman, Medine'de sayıca ve silahça güçlenmelerine rağmen yine de müşriklere savaş açma gibi bir yola girilmemiştir. Ancak, Müslümanların dinini ve kendilerini yok etmeye çalışan insanlara karşı da meşru müdafaa hakları çerçevesinde gerekli karşılıklar vermiştir. Bedir, Uhud ve Hendek gazvelerine baktığımızda böyle olduğunu görürüz. Mecbur kalınan savaşlarda bile, kadınların, çocukların, yaşlıların ve eli silah tutmayan insanların; hatta ağaçların ve hayvanların da korunmasının istenmesi, onlara zarar vermekten uzak durulmaya çağrılması gerçekten en olumsuz şartlarda bile şefkat dolu bir müsbet davranışı göstermektedir.

Bu savaşlarından birisi olan Uhud savaşında okçular tepesindeki askerlerin Peygamberimizin (asm) emirlerini dinlemeyip zafere ulaşıldığı zannıyla ganimet toplamak için yerlerinden ayrılmasıyla birlikte bir mağlubiyet yaşanmıştır. Müslümanların mağlubiyetine sebep olan bu kişilere de karşı Peygamberimizin gösterdiği tavrın Kur'an'da bir şefkatli davranış olarak nitelendirildiği görülmektedir.

“Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et, (ona dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.” (Al-i İmran, 159)

Ayette bildirildiği gibi, Hz. Muhammed (asm) kritik bir zamanda görevlerini terkedip mağlubiyete sebep olan bunlara karşı, Allah'ın sonsuz şefkat ve merhametinin yansıması olarak kendisine yer eden merhamet ve şefkat sayesinde onlara yumuşak davranmış, onlara tavır almamıştır. Katı kalpli olup sert davranmış olsaydı, bu menfi hareket olacak ve onların Hz. Muhammed'in etrafından dağılmalarına sebep olacaktı. Ayette peygamberimize onları affetmesi, hatta onların yaptıkları bu kusurdan dolayı onlar için Allah'a istiğfar etmesi bile istenmektedir.

Görüldüğü gibi peygamberimiz (asm) âlemlere rahmet olarak gönderilen bir şefkat ve merhamet peygamberi olarak hep müsbet hareket ve davranış içinde bulunmuştur. En son Mekke'nin fethinde her türlü imkan elinde varken, bütün Mekkelilere eman vermesi, en yüksek bir müsbet hareket olarak tarihin altın sayfalarına geçmiştir. Bunun neticesinde o güne kadar Müslüman olmayanların da grup grup gelerek Müslüman olduğu bilinmektedir. İşte sabır, ihlas, tahammül, barış gibi güzel nitelikleri içinde barındıran şefkatin ortaya çıkardığı bir tablodur bu.

B. Risale-i Nur'da şefkat odaklı müsbet hareket

Bir asr-ı saadet Müslümanı olarak nitelendirilen Said Nursî, Risale-i Nur mesleğinin Kur'an'dan alınan dört esasından birisinin şefkat olduğunu bildirmektedir. Şefkat ona göre insanı Allah'ın Rahim ismine ulaştırmaktadır. Bu, aynı zamanda Hz. Muhammed'in vasıflarından ve müminlerin de özelliklerindedir. Annelerin çocuklarına olan sevgisine "şefkat" diyen Said Nursî, şefkatin sınırlarının çok geniş olduğunu, bir insanın sevdiği bir evladı münasebetiyle bütün çocuklara, hatta bütün insanlara şefkat duyması gerektiğini dile getirmektedir. Şefkat sırrıyla, bir anne yavrularını, çocuklarını nasıl korursa, onların tehlikelere düşmesinden nasıl çekinir, onlara kol kanat gererse, onların ihtiyaçlarını en güzel şekilde giderirse, dünyevi mutlulukları için olduğu gibi uhrevi mutlulukları için de çaba gösterirse; Allah'ın sonsuz şefkatinin yansımasına mazhar olan ve bu konuda Hz. Muhammed'i kendisine üsve-i hasene olarak kabul eden bir insan da, insanlara iyilik yapmaya, onları maddi ve manevi tehlikelerden korumaya çalışmalıdır. Şefkat sırrı, peygamberlerin, ümmetlerine tebliği ücret almaksızın yapmaları gibi karşılığında hiçbir ücret beklenmeden yapılan bir müsbet iman hizmetini gerektirir. Bu iman hizmeti, annelerin bir karşılık beklemezsiniz çocuklarını yetiştirmeleri, onların dünyevi ve uhrevi mutlulukları için ellerinden geleni yapmalarına da benzemektedir. Buna göre, çocuğunun sadece dünyevi istikbalini düşünen ve onun maddi sıkıntılara düşmesine engellenmeye çalışan, ama onun ahiretini ihmal eden, ebedi cehennemden korumaya çalışmayan bir insan, kendisinde var edilen bu şefkat duygusunu "suistimal" etmiş demektir.

Öyleyse Nursî'nin amacı, Allah'a ve mahlukata karşı sorumluluklarını yerine getiren, kulluk şuuruyla hareket eden sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmektir. Nursî, iman temeli sağlam, şefkat ve merhamette Hz. Muhammed'in (asm) ahlâkını ahlâk edinen bir insan modeli için çaba göstermiştir. İnsanın fitratına Allah tarafından konulan şefkati suistimal etmeksizin kullanması önem arz etmektedir. Said Nursî, teorik olarak anlattığı Kur'an'ın en önemli esaslarından olan, Hz. Muhammed'in bütün hayatına yansıyan şefkati o da hayatında pratiğe dökmüştür. Bu asır, şefkatli müsbet iman hizmeti metoduna önceki asırlardan daha çok muhtaç olunan bir asırdır. Çünkü bir bakıma da cahiliye dönemine, Hz. Peygamberin peygamber olarak gönderildiği döneme benzemektedir. Özellikle, pozitivizm, materyalizm, darvinizm gibi dinsizliği, inançsızlığı esas alıp insanlar arasında yaymaya çalışan felsefi akımlar ve bunlardan beslenen sosyalizm, anarşizm ve komünizm gibi sosyal ve ideolojik akımların insanlığı nasıl bir şefkatsizliğe ve merhametsizliğe sevk ettiği bilinmektedir. Çünkü, semavî dinlerin aslında hep sevgi ve merhamet vardır. Son din olan İslamiyet'te bu sevgi ve merhamet zirvededir. Batıların, kilisenin hegemonyasında kalan Hıristiyanlığın katı tutum ve baskılarından kurtulmak için çıkış yolları ararken din ve inancın bağlarından bütünüyle uzaklaşması, akıl ve bilimi kutsallaştırmasına sebep olmuştur. İşte anarşizm, kural tanımazcılığın, merhametsizliğin insanların arasında yaygınlaşması tam bu kutsallaştırma ile paralellik arz etmektedir. Çünkü, tevhid inancından, ahiret inancının in-

Nursî, iman temeli sağlam, şefkat ve merhamette Hz. Muhammed'in (asm) ahlâkını ahlâk edinen bir insan modeli için çaba göstermiştir.

*İnsanlar şefkat
ve merhametten
yoksun oldukları
takdirde, müsbet
hareket edemezler,
hep menfi hareket
ederler.*

sana yüklediği sorumluluktan kendisini kurtaran insanların, merhametsiz ve şefkatsiz olması ve bunun neticesinde ortaya çıkan zulüm ve haksızlıkta sınır tanımaması normaldir. Nitekim, birinci ve ikinci dünya savaşları, merhametsizliğinin ve zulmün sınır tanımadığının en canlı örneklerini oluşturmaktadır.

O halde, insanlar şefkat ve merhametten yoksun oldukları takdirde, müsbet hareket edemezler, hep menfi hareket ederler.

Said Nursi, Kur’anda ve hadislerde bildirilen Yecüc ve Mecüc’ün bu asırdaki karşılığının anarşizm olduğunu, bunun da merhametsizlikten doğduğunu dile getirmekte ve şöyle demektedir:

“Kur’an’ın lisan-i semâvisinde “Ye’cüc” ve “Me’cüc” namı verilen Mançur ve Moğol kabileleri, eski zamanda Çin-i Maçin’den bir kısım başka kabileleri beraber alarak kaç defa Asya ve Avrupa’yı hercümerc ettikleri gibi, gelecek zamanlarda dahi dünyayı zîr ü zeber edeceklerine işaret ve kinayedir. Hattâ şimdi de komünistlik içindeki anarşistin ehemmiyetli efradı onlardandır. Evet, ihtilâl-i Fransevîde hürriyetperverlik tohumuyla ve aşılmasıyla sosyalistlik türedi, tevellüd etti. Ve sosyalistlik ise bir kısım mukaddesatı tahrip ettiğinden, aşıladığı fikir, bilâhare bolşevikliğe inkılâp etti. Ve bolşeviklik dahi çok mukaddesat-ı ahlâkiye ve kalbiye ve insaniyeyi bozduğundan, elbette, ettikleri tohumlar hiçbir kayıt ve hürmet tanımayan anarşistlik mahsulünü verecek. Çünkü kalb-i insanîden hürmet ve merhamet çıksa, akıl ve zekâvet, o insanları gayet dehşetli ve gaddar canavarlar hükmüne geçirir; daha siyasetle idare edilmez. (Şualar, Yeni Asya Neş. 2000, s. 507-508)

Said Nursi, Deccal ve Süfyan’ın da fonksiyonlarını izah ederken aynı mevzuya dikkat çeker:

“Nasıl ki emr-i İlâhî ile İsa Aleyhisselâm, şeriat-ı Müseviyede bir kısım ağır tekâlifi kaldırıp şarap gibi bazı müstehiyâtı helâl etmiş; aynen öyle de, büyük Deccal, şeytanın iğvâsı ve hükmüyle şeriat-ı İseviyenin ahkâmını kaldırıp Hıristiyanların hayat-ı içtimaiyelerini idare eden rabitaları bozarak anarşistliğe ve Ye’cüc ve Me’cüc’e zemin hazır eder. Ve İslâm Deccalı olan “Süfyan” dahi, şeriat-ı Muhammediyenin (a.s.m.) ebedî bir kısım ahkâmını nefis ve şeytanın desiseleriyle kaldırmaya çalışarak, hayat-ı beşeriyenin maddî ve mânevî rabitalarını bozarak, serkeş ve sarhoş ve sersem nefisleri başıboş bırakarak hürmet ve merhamet gibi nuranî zincirleri çözer, hevesat-ı müteaffine bataklığında birbirine saldırmak için cebrî bir serbestiyet ve ayn-ı istibdat bir hürriyet vermek ile dehşetli bir anarşistliğe meydan açar ki, o vakit o insanlar gayet şiddetli bir istibdattan başka zapt altına alınamaz.” (Şualar, Yeni Asya Neş. 2000, s. 512)

Görüldüğü gibi, insanların özellikle bu asırda şefkatsiz ve merhametsiz olması, inançsızlıktan kaynaklanmakta, dehşetli bir anarşistliğe sebep olmakta, bu da insanları idare etmek için istibdat uygulanmasına sebep olmaktadır. O halde, inancı bir kenara itip akli ve ilmi kutsallaştırır felsefi akımların ve materyalist ideolojilerin insanların mutluluğu için uydurdukları bu düşünce iflas etmiştir. Kuvvetli bir tevhid ve ahiret inancı olmayan top-

lumlarda insanlara merhametli olmaya öğretecek bir başka sistem yoktur. “Merhamet edilmeyene merhamet edilmeyeceğini” bildiren bir din, kendisini için istediğini kardeşi için istemedikçe gerçek imana erişilemeyeceğini dile getiren bir inanç sisteminden başka insanları merhametli olmaya sevk edecek bir sistem yoktur. O halde şefkat sırrı ile insanların imanları kuvvetlendirilerek, onların ahretlerinin kurtulmasına yardımcı olduğu gibi, dünyada da toplumların anarşistlikten ve bozgunculuktan kurtulmasına vesile olunacaktır. İşte Risale-i Nur hareketi, insanların kalplerinde imanını tahkiki oluşturmaya çalışmaktadır. Bu hizmeti de karşılığında hiçbir şey isteyip beklemeden gerçekleştirerek peygamberlerin şefkat yolundan gittiğini göstermektedir. Nitekim, Nursi bu konuyu dile getirdiği bir eserinde, komünist perdesi altında anarşistliğin emniyet-i umumiyeği bozmaya dehşetli çalışmasına karşı, Risale-i Nur ve şakirtlerinin, iman-ı tahkiki kuvvetiyle bu vatanın her tarafında o müthiş ifsadı durdurduğunu ve kırdığını, emniyeti ve asayişini temine çalıştığını bildirmektedir. Ona göre, bunun numunesini hapishanelerde görmek mümkündür:

“Bunun bir numunesi Denizli hapishanesidir. Oraya Nurlar ve mahpuslar için yazılan Meyve Risalesi girmesiyle, üç dört ay zarfında iki yüzden ziyade o mahpuslar öyle fevkalâde itaatli, dindarâne bir salâh-ı hal aldılar ki, üç dört adamı öldüren bir adam, tahta bitlerini öldürmekten çekiniyordu. Tam merhametli, zararsız, vatana nâfi bir uzuv olmaya başladı. Hattâ resmî memurlar bu hale hayretle ve takdirle bakıyorlardı. Hem daha hüküm almadan bir kısım gençler dediler: “Nurcular hapiste kalsalar, biz kendimizi mahkûm ettireceğiz ve ceza almaya çalışacağız, tâ onlardan ders alıp onlar gibi olacağız, onların dersleriyle kendimizi ıslah edeceğiz.” (Lemalar, Yeni Asya Neş. 1996, s. 261)

O halde insanların “tam merhametli” yani şefkatli, zararsız, vatana faydalı bir uzuv haline gelmesi, imanın tahkiki yapılmasıyla mümkündür.

Diğer taraftan, Said Nursi’ye göre, “Bu vatanın ve bu milletin hayat-ı içtimaiyesi bu acip zamanda anarşilikten kurtulmak için beş esas lâzım ve zaruridir: Hürmet, merhamet, haramdan çekinmek, emniyet, serseriliği bırakıp itaat etmektir. Risale-i Nur hayat-ı içtimaiyeye baktığı zaman, bu beş esası kuvvetli ve kudsi bir surette tesbit ve tahkim ederek, âsâyişin temel taşını muhafaza ettiğine delil ise, bu yirmi sene zarfında Risale-i Nur’un, yüz bin adamı vatan ve millete zararsız birer uzv-u nâfi haline getirmesidir.” (Şualar, Yeni Asya Neş. 2000, s. .307)

Nursi, dinsizliğin devlet ideoloji olarak yayılmaya çalışıldığı tek parti döneminde yapılanları analiz ederek, o zaman atılan dinsizlik tohumlarının sonra anarşiyi netice vereceğini söyleyerek ileri görüşlüğünü ortaya koymuştur. Sadece bununla da yetinmemiş, aynı zamanda milleti anarşi ve teröre düşmekten korumak için Kur’an’dan aldığı ölçüleri nazarla takdim etmiştir. Ona göre, toplumun huzur ve mutluluğu için lazım olan beş esas, “hürmet, merhamet, haramdan çekinmek, emniyet, serseriliği bırakıp itaat etmektir”. Dikkatle bakıldığı zaman bu beş esasın da şefkat esaslı müsbet hareketle irtibatlı olduğu görülür. Çünkü, insanlara hürmet için, saygı göstermek insanın şefkat duygusuzla mümkündür. Merhametli olmak zaten

İnsanların “tam merhametli” yani şefkatli, zararsız, vatana faydalı bir uzuv haline gelmesi, imanın tahkiki yapılmasıyla mümkündür.

*Kalplerde iman
hakikatlerinin
yeşermesi,
iki dünya
mutluluğunun
kazanılmasına
sebptir.*

şefkatli olma anlamındadır. Haramdan çekinmek de şefkatli olmakla ilgilidir. Yasakları çiğnemek, insanın ya kendisine ya da başkalarına zarar vermesi demektir ki, ikisi de insanın şefkatsizliğinden kaynaklanır. İnsan hem kendisine hem de başka insanlara, hatta canlı diğer mahlukata şefkatli olduğu nisbette gerçek bir insan olma şerefini elde eder. Serseriliği bırakıp itaat etmek de böyledir. Serseri insanın kime ne zaman, nasıl zarar vereceği belli olmaz. Bu da şefkatin esasına zıttır. Çünkü şefkat, insanları her türlü tehlikeye düşmekten kurtarmayı, başkalarına ve insanın kendisine zarar vermemesini gerektirir. İşte bütün bunları gerçekleştirecek olan da insanın sağlam tevhid ve ahiret inancıdır.

Said Nursi, yapılan bir faaliyetten masumların zarar görmemesine çok önem vermektedir. Bu yüzden, kendisine zulmeden canilere hem ilişmemiş, hem de beddua bile etmemiştir. Hatta dinsiz zalimlere bile, maddi bir mukabelede bulunmadığı gibi, beddua ile dahi mukabelede bulunmadığını bildirmektedir. Bu mukabeleden kendisini “şefkatin menettiğini” dile getiren Nursi, bunun sebebini de şöyle açıklamaktadır:

“Çünkü o zalim gaddarın, ya peder ve validesi gibi ihtiyar biçarelere veya evladı gibi masumlara maddi zarar gelmemek için, o dört beş masumların hatırına binaen o zalim gaddara ilişmiyorum. Bazan da hakkını helal ediyorum.” (Şualar, Yeni Asya Neş. 2000 s.313)

Beddua etmek, masumların da zarar görmesine sebep olabileceğinden “bir kimsenin günahını başkası yüklenmez” ayetine ters düşmektedir. Bu da zulme sebep olabilmektedir. Şefkat sırrı masumların haklarını korumayı gerekli kılar.

Bunun için Said Nursi, siyasete itidalli yaklaşmış, tarafgirlikle yaklaşmamıştır. Çünkü insanların büyük ekseriyeti imanların kurtulması için, hiçbir siyasi cereyana alet olmayan iman hakikatlerine muhtaçtırlar. O bir siyasi partiye oy vermiş olsa bile, tarafgirlikle hareket ederek, muhalefeti karalayıp iktidarı övme, ya da iktidarı karalayıp muhalefeti övme gibi bir yola girmemiştir. Hangi parti iktidara gelmişse, onlara tavsiyelerde bulunmuş, onları Kur’an ve imana aykırı hareket etmekten uzaklaştırmaya çalışmıştır. Said Nursi’nin siyaseti bir hizmet metodu olarak tercih etmemesi, yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya doğru gidilmesi gerektiğine inandığını göstermektedir. Yani, temelleri güçlü olan bir binanın sağlam olacağını düşünmüştür. O temeller iman esaslarıdır. Kalplerde iman hakikatlerinin yeşermesi, iki dünya mutluluğunun kazanılmasına sebptir. Bu yüzden Nursi, siyasetten neden uzak durduğunu anlatırken bunu iki sebebe bağlamaktadır: Bunlardan birisi, “Kur’an”dır: “Kur’an bizi sisayetden men etmiş, taki elmas gibi hakikatleri, ehl-i dünyanın nazarında can parçalarına inmesin.”

Ona göre ikinci husus ta, “şefkattir”: “Şefkat, vicdan, hakikat bizi siyasetten men ediyor. Çünkü tokata müstehak dinsiz münafıklar onda iki ise, onlarla müteallik yedi sekiz masum biçare, çoluk çocuk, zayıf, hasta, ihtiyarlar var. Belâ ve musibet gelse, o sekiz masumlar o belaya düşecekler. Belki o iki münafık dinsiz, daha az zarar görecektir. Onun için, siyaset yoluyla, idare ve âsâyişi ihlâl tarzında, neticenin husulü de meşkük olduğu halde girmek, Risale-i Nur’un mahiyetindeki şefkat, merhamet, hak, hakikat şakirtlerini

men etmiş.” (Kastamonu Lahikası, Yeni Asya Neş. 2000 s. 186)

Burada Said Nursi'nin “bir kimsenin hatasını bir başkası yüklenmez” ayetini esas aldığını, hakiki adaletten yana tavır sergilediğini görmekteyiz. O, idarenin hatalarına karşı asayiş bozucu davranışlara girmemeyi bu prensibe göre kabul etmemiştir. Onun Şeyh Said'in kalkışma taleplerine verdiği cevapta da aynı mantığın olduğu görülmektedir.

Sonuç

Said Nursi, Risale-i Nur eserlerinde ve bu yolla insanlığa hizmet anlayışında acz, fakr ve tefekkür ile birlikte şefkati de esas almıştır. Şefkat prensibi, diğer prensipler gibi Kur'an'dan alınmış bir ilkedir. Kur'an Hz. Muhammed'in şefkatli ve merhametli olduğunu bildirdiği gibi, Müslümanların da kendi aralarında şefkat ve merhamet sahibi olduğuna beyan etmektedir. Nursi, şefkat prensibiyle hem Kur'an'ı hem de peygamberimizi örnek almış, Kur'an'ın önerdiği merhametli, şefkatli insanlar oluşturma hedefini gerçekleştirmeye çalışmıştır. Onun şefkat odaklı hizmet metodunda, şefkatin en yüksek noktası olan insanların imanlarını kurtarmak, taklidi imanı tahkik seviyesine çıkarmak en birinci esastır. Çünkü şefkatin en yüksek derecesi, insanların en büyük tehlikeden kurtulması için çalışmaktır. Bu en büyük tehlike de bir insanın imansız bir şekilde dünyadan göçüp gitmesidir. İşte bu yüzden, bütün mesaisini iman üzerinde yoğunlaştırmıştır. Bu şefkat sırrı, insanların ebedi hayatlarını kurtarmayı netice verdiği gibi, dünyevi tehlikelerden kurtarmayı da gerektirmektedir. Bu yüzden Nursi, idare, hükümet nasıl bir durumda olursa olsun, asayişin bozulmasına yardım edecek herhangi bir girişimin içine girmemiş, talebelerini girmemeye davet etmiştir. Zaten, insanların imanlarının takviye edilmesi, kuvvetlendirilmesi; kalplerde yasakçılar meydana getirmekte, hapis korkusundan değil, mahlukatı Allah için sevmekten, başkalarına haksızlık yapmanın Allah'ın sevgisinden mahrum kalmaya sebep olacağını ve gazabını celp edeceğini bilmelerinden insanları toplumsal huzuru bozucu davranışların içine girmekten uzaklaştırmaktadır. Nursi, kendisine yapılan onca zulüm, haksızlık, eziyet, işkence ve kışkırtmalara rağmen sabırla mukabe etmiş, talebelerine sabır tavsiye etmiş, şefkat odaklı müsbet hareketi esas almıştır. Onun sadece teoride bırakmayıp pratize ettiği bu şefkat odaklı müsbet hareket metoduna, gerek ülkemiz, gerekse İslam dünyasının ne kadar ihtiyacının olduğu her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır.

*Said Nursi'nin
“bir kimsenin
hatasını
bir başkası
yüklenmez”
ayetini esas
aldığını, hakiki
adaletten yana
tavır sergilediğini
görmekteyiz.
O, idarenin
hatalarına karşı
asayiş bozucu
davranışlara
girmemeyi bu
prensibe göre
kabul etmemiştir.*

Özet

Bediüzzaman Said Nursi, Risale-i Nur'un Kur'an'a dayanan dört esasından birisinin de şefkat olduğunu bildirir. Bediüzzaman bu Kuranî prensibi hayatı boyunca uygulamış ve davranışlarıyla en güzel şekilde yansıtmıştır. Onun bu yöndeki çabaları, genel olarak "müsbet iman hizmeti" olarak isimlendirilebilir. Bu çalışmada şefkat sırrı müsbet hareket çerçevesinde ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Şefkat, iman hizmeti, müsbet hareket, anarşizm, imansızlık

Abstract

Bediüzzaman Said Nursi, declares compassion to be one of the four bases of Risale-i Nur taken from the Quran. Bediüzzaman practiced this Quranic principle throughout his life and reflected it in the best way with his behaviors. His attempts of this sort can generally be called as 'positive service to belief.' In this study we will investigate the secret of compassion within the framework of positive action.

Key Words

Compassion, serving to belief, positive action, anarchy, disbelief